

Показатељи управљања миграцијама: Република Србија
Други профил

САДРЖАЈ

ЦИЉЕВИ //

УВОД

КОНЦЕПТУАЛНИ ОКВИР //

САЖЕТАК //

КОНТЕКСТ //

КЉУЧНИ НАЛАЗИ //

НАКОН ПРОЦЕНЕ НА ОСНОВУ *MGI* //

КЉУЧНИ ИЗВОРИ //

ПРИЛОЗИ //

ЦИЉЕВИ

Показатељима управљања миграцијама (*MGI*) се настоји помоћи држави, на њен захтев, да процени своје миграционе политике и стратегије како би идентификовала добре праксе и области које имају потенцијал да се више развију.

Овим показатељима се отварају дијалози са органима власти и другим релевантним актерима да би се утврдили приоритети у даљем развоју. Са акцентом на томе да овај процес припада држави, *MGI* нуде подршку на националном и локалном нивоу у циљу постепеног унапређивања система управљања миграцијама.

Накнадне *MGI* процене идентификују развој миграционих политика који се десио од прве *MGI* процене у датим земљама, чиме се помаже владама да прате свој напредак у вези са националним приоритетима, као и обавезама преузетим на регионалном и међународном нивоу.

УВОД

„Миграције су кроз историју биле део искуства људи и ми препознајемо да су оне извор просперитета, иновација и одрживог развоја у нашем глобализованом свету и да се ти позитивни утицаји могу оптимизовати унапређењем управљања миграцијама“.¹

Потреба да се максимално повећа број прилика и да се суочимо са изазовима које носи мобилност препозната је укључивањем миграција у Агенду за одрживи развој до 2030. године и усвајањем Глобалног договора за безбедне, уређене и регуларне миграције. Укључивање потциља 10.7 у Агенду 2030 довело је до потребе да се дефинишу „планиране миграционе политике којима се добро управља“. Из тог разлога је 2015. године Међународна организација за миграције (ИОМ) израдила Оквир за управљање миграцијама² (*MiGOF*). У том оквиру³ дат је сажет преглед идеалног приступа којим се држави омогућава да утврди шта би јој било потребно да управља миграцијама добро и на начин који је у складу са њеном ситуацијом. Те исте године, ИОМ је у сарадњи са *Economist Impact* израдио Показатеље управљања миграцијама (MGI), стандардни сет од скоро 100 показатеља који помаже државама да процене свеобухватност својих структура за управљање миграцијама⁴.

Показатељи представљају полазну тачку од које надлежни органи започињу процес консултација који им омогућава да утврде које су области добро развијене и оне које треба још развијати и најважније, да утврде приоритете у складу са конкретним изазовима и приликама у датој земљи.

Три основне карактеристике *MGI* су:

1. Процес *MGI* је на **добровољној** основи: *MGI* се спроводе у земљама које су тражиле да буду део тог процеса.
2. *MGI* **зависе од конкретних услова у датој земљи**: *MGI* препознају различите изазове и прилике сваког контекста, те се њима не предлаже једно решење које одговара свима, већ им је циљ да покрену дискусије о томе шта може значити добро управљање миграцијама у ширем смислу.
3. *MGI* су **процес**: Процес *MGI* није статичан механизам за прикупљање података о миграционим оквирима једне земље. То је више први корак динамичног деловања који може омогућити надлежним органима да утврде области своје миграционе политике које је потребно додатно развијати или у којима би добро било развијати капацитете.

У *MGI* је препознато да је у свакој земљи другачија реалност, другачији изазови и другачије прилике у погледу миграција. Стога, у *MGI* се земље не рангирају према садржају или

¹ Уједињене нације, [Глобални договор за безбедне, уређене и регуларне миграције](#) (А/РЕС/73/195 од 11. јануара 2019. године), став 8.

² „Управљање миграцијама“ (*миграцион говернанце*) се односи на систем институција, правних оквира, механизма и пракси чији је циљ да уреде миграције и заштите мигранте. Користи се скоро као синоним са термином „*миграцион манаџмент*“ (управљање миграцијама), иако се овај други понекад односи на уже радње регулисања кретања преко граница на нивоу државе.

³ Савет ИОМ, [Оквир управљања миграцијама](#), 106. седница, Ц/106/40 (4. новембар 2015), стр. 1, фуснота 1.

⁴ Индикатори управљања миграцијама (МГИ) у потпуности су усклађени са Стратешким планом Међународне организације за миграције (ИОМ) за период 2024–2028. године и представљају важан алат за остваривање стратешких приоритета у области управљања миграцијама. Кроз пружање кључних, на доказима заснованих увида и подршку владама у препознавању могућности за унапређење политика и капацитета за управљање, МГИ доприноси развоју делотворнијег, на потребама људи усмереног и одрживог система управљања миграцијама.

спровођењу њихових миграционих политика.

На крају, показатељима управљања миграцијама се не мере исходи миграционе политике, нити делотворност институција. Уместо тога, њима се процењују актуелне политике у вези са миграцијама и они представљају оквир референтних вредности који даје увид у мере политике које земље могу размотрити док остварују напредак ка добром управљању миграцијама.

Накнадне процене на основу *MGI* имају циљ да покажу напредак које су земље оствариле у својим политикама управљања миграцијама у ширем смислу, у односу на прву процену на основу *MGI*. Овај профил земље представља сажетак главних промена и остварења у структурама управљања миграцијама у Републици Србији (у даљем тексту и: Србија) од прве процене 2018. године ⁵, као и у областима са потенцијалом за даљи развој, у складу са проценом на основу *MGI*.⁶

⁵ Профил управљања миграцијама из 2018. године за Републику Србију је доступан [овде](#).

⁶ Иницијатива *MGI* је програм референтних вредности политике који води *IOM* и који се спроводи уз подршку организације *Economist Impact*. Програм финансирају државе чланице Међународне организације за миграције.

КОНЦЕПТУАЛНИ ОКВИР

Оквир управљања миграцијама (MiGOF)

Оквиром управљања миграцијама Међународне организације за миграције утврђени су суштински елементи за подршку планираним миграцијама којима се добро управља. Њиме се на консолидован, кохерентан и свеобухватан начин настоји представити сет од три начела и три циља који би, ако се поштују и испуне, обезбедили да миграције буду хумане и уређене, као и корисне за мигранте и за друштво.

НАЧЕЛА

U osnovi

1. **Поштовање** међународних стандарда и остваривање права миграната
2. **Формулисање** политике користећи доказе и приступ „учешће свих органа власти“.
3. **Укључивање** партнера како би се решавала миграциона и са њима повезана питања.

ЦИЉЕВИ

1. **Унапредити** социо-економску добробит миграната и друштва.
2. **Делотворно** се позабавити димензијама кризе које се односе на мобилност.
3. **Обезбедити** да се миграције одвијају на безбедан, уређен и достојанствен начин.

Показатељи управљања миграцијама (MGI)

ШТА СУ ОНИ

- Низ показатеља који пружају увид у политичке инструменте које земље могу да користе за унапређење својих структура управљања миграцијама
- Инструмент којим се идентификују добре праксе и области које би могле још да се развију
- Консултативни процес којим се унапређују разговори о управљању миграцијама утврђивањем тога како би изгледале „миграције којима се добро управља“ у контексту потциља 10.7 ЦОР и Глобалног договора о спровођењу миграција*
-

ШТА ОНИ НИСУ

Који подржава
мерење

- Не представљају рангирање земаља
- Нису процена утицаја политика
- Нису обавезујући (не прописују правила)

Напомена: „Глобални договор о миграцијама“ је структуриран на начин који је у складу са потциљем 10.7 Агенде за одрживи развој за 2030. годину у коме су се државе чланице обавезале да ће сарађивати на међународном нивоу како би омогућиле безбедне, уређене и регуларне миграције“.

MGI садрже скоро 100 показатеља који су разврстани у групе у оквиру шест различитих димензија управљања миграцијама које се ослањају на категорије Оквира управљања миграцијама (*MiGOF*)⁷:

ПРАВА МИГРАНАТА

Показатељи у овој области указују на то у којој мери мигранти имају приступ одређеним социјалним услугама као што су услуге здравствене заштите, образовања и социјалне сигурности. Усмерени су на спајање породице, приступ тржишту рада, приступу провременом боравку, сталном настањењу и држављанству. Укључене су и међународне конвенције које су потписане и ратификоване.

ПРИСТУП „УЧЕШЋЕ СВИХ ОРГАНА ВЛАСТИ“

Показатељима у овој области процењују се институционални, правни и регулаторни оквири земаља који се односе на миграционе политике. У овој области се такође процењује да ли постоје националне стратегије за миграције које су у складу са циљевима развоја и проверавају се мере које се предузимају у циљу развоја, као и институционална транспарентност и кохерентност у погледу управљања миграцијама у ужем смислу.

ПАРТНЕРСТВА

Ова категорија се бави напорима које земаље улажу да би оствариле сарадњу у питањима која се односе на миграције са другим државама и релевантним невладиним актерима, укључујући организације цивилног друштва и приватни сектор.

ДОБРОБИТ МИГРАНАТА

Показатељима у овој области се процењују политике земаља по питању признавања квалификација у образовању и стручних квалификација, прописи којима се уређују миграције студената, као и постојање билатералних споразума о миграцији радне снаге између земаља. Аспекти ангажовања дијаспоре у земљи порекла и дознаке миграната су такође у оквиру ове области.

ДИМЕНЗИЈА КРИЗЕ КОЈА СЕ ОДНОСИ НА МОБИЛНОСТ

Овом категоријом се процењује врста и ниво припремљености земаља када се суоче са димензијама кризе које се односе на мобилност. Питањима се преиспитују процеси који се примењују и за држављане и оне који то нису, а који се односе на катастрофе и климатске промене, укључујући и то да ли је хуманитарна помоћ једнако доступна и мигрантима и држављанима.

БЕЗБЕДНЕ, УРЕЂЕНЕ И РЕГУЛАРНЕ МИГРАЦИЈЕ

У овој области се посматра приступ земље управљању миграцијама у ужем смислу у погледу контроле граница и политика примене правила, критеријуми пријема за мигранте, припремљеност и флексибилност у случају значајних и неочекиваних миграционих токова, као и борба против трговине људима.

⁷ IOM, Council, Migration Governance Framework, 106th Session, C/106/40 (4 November 2015).

САЖЕТАК АЖУРИРАНИХ ОБЛАСТИ ОД 2018. ГОД.

ПРАВА МИГРАНАТА

Од претходне процене на основу *MGI*, усвајањем измена и допуна Закона о запошљавању странаца и измена и допуна Закона о странцима у јулу 2023. године, Србија је либерализовала приступ тржишту рада за значајан број категорија странаца. Већина категорија странаца којима је одобрен привремени боравак или стално настањење, укључујући тражиоце азила, имају слободан приступ тржишту рада без ограничења. Додатни новитет уведен тим изменама и допунама је била јединствена радно-боравишна дозвола.

Изменама и допунама Закона о странцима 2023. године, приступ сталном настањењу могу имати и они којима је одобрен азил и бораве у земљи непрекидно дуже од три године.

ПРИСТУП „УЧЕШЋЕ СВИХ ОРГАНА ВЛАСТИ“

Од претходне процене на основу *MGI*, Влада Србије је успоставила неколико важних интересорних координационих механизма за питања миграција на националном нивоу: Координационо тело за спровођење, праћење и евалуацију Стратегије интегрисаног управљања границом у Републици Србији за период 2022–2027. године (2022), Координационо тело за праћење токова економских миграција (2023), Радну групу за решавање проблема мешовитих миграционих токова (успостављена 2015. године и поново дефинисана 2021. године) и Савет за борбу против трговине људима (2023).

Од последње процене на основу *MGI*, Србија је усвојила Стратегију интегрисаног управљања границом за период 2022–2027. године (2022), Стратегија о економским миграцијама (2020) и Национални програм за борбу против трговине људима и пратећи Акциони план за период 2024–2026. година (2024). У априлу 2024. године, припрема се неколико додатних стратешких докумената: за интеграцију повратника по основу споразума о реадмисији и за решавање питања избеглица и интерно расељених лица.

Од 2010. године, земља редовно прикупља и објављује податке о миграцијама, преко Комесаријата за избеглице и миграције. Попис становништва, домаћинства и станова у Републици Србији који је спроведен 2022. године укључио је и питања о унутрашњим миграцијама, интерном расељавању и боравку у иностранству. Србија је 2019. године успоставила правни основ за Централни регистар становништва кроз одредбе Закона о Централном регистру становништва (2019), али до августа 2024. године он није у потпуности оперативан.

ПАРТНЕРСТВА

Србија и даље активно учествује у бројним регионалним и глобалним процесима посвећеним миграционим питањима. Србија је 2022. године учествовала у Глобалном форуму за миграције и развој и у Међународном дијалогу о миграцијама, а 2021. године постала је и део иницијативе Отворени Балкан, заједно са Албанијом и Северном Македонијом. Овом иницијативом се прописује формална мобилност унутар региона. Република Србија учествује и у спровођењу значајног броја регионалних пројеката и активности у различитим областима управљања миграцијама.

ДОБРОБИТ МИГРАНАТА

Од последње процене на основу *MGI*, Србија је реформисала свој систем признавања страних школских исправа и оквир квалификација и повезала своје системе са Европским оквиром квалификација усвајањем Закона о Националном оквиру квалификација Републике Србије (2018. године, последњи пут ажуриран 2023).

Дознаке се и даље у великој мери достављају неформалним каналима. Међутим, Народна банка Републике Србије води Јединствени регистар корисника новчаних дознака од 2020. године. Поред тога, Влада Републике Србије је у оквиру Стратегије за економске миграције за период 2021-2027. годину и пратећег акционог плана предвидела мере усмерене ка стварању услова за оптимизацију потенцијала дијаспоре кроз формалне токове девизних дознака, повећању утицаја дознака на развој и ка већем ангажовању дијаспоре на локалном нивоу.

ДИМЕНЗИЈА КРИЗЕ КОЈА СЕ ОДНОСИ НА МОБИЛНОСТ

Од последње процене на основу *MGI*, Република Србија је усвојила нови Закон о азилу и привременој заштити (2018). Такође, Влада Републике Србије је 2022. године усвојила Одлуку о пружању привремене заштите у Републици Србији расељеним лицима која долазе из Украјине.

Влада, преко Радне групе за решавање проблема мешовитих миграционих токова, редовно усваја План реаговања у случају повећаног прилива миграната. План се редовно ажурира. Пракса израде планова успостављена је 2015. године, а актуелни сазив Радне групе успостављен је 2021. године по основу Одлуке Владе Републике Србије бр. 19 од 5. марта 2021. године.

Оквир управљања ванредним ситуацијама дефинисан је Законом о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама (2018) којим се прописује поштовање начела једнакости и заштите људских права. Поред учешћа у Механизму цивилне заштите Европске уније од 2015. године, Србија је потписала и споразуме о заштити од катастрофа са суседним земљама, са Хрватском (2014) и са Кипром (2021).

БЕЗБЕДНЕ, УРЕЂЕНЕ И РЕГУЛАРНЕ МИГРАЦИЈЕ

Србија је Законом о странцима и Законом о азилу и привременој заштити прописала мере којима обезбеђује да се мера лишавања миграната слободе користи само као крајња мера.

Од последње процене на основу *MGI*, кроз Стратегију о економским миграцијама и пратећи Акциони план (2020), као и кроз циљане одредбе Закона о порезу на доходак грађана (2001 - последњи пут ажуриран 2020) и Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање (2004 - последњи пут ажуриран 2021), Србија се значајно посветила изради и спровођењу мера усмерених на поновно привлачење својих држављана који су мигрирали у иностранство.

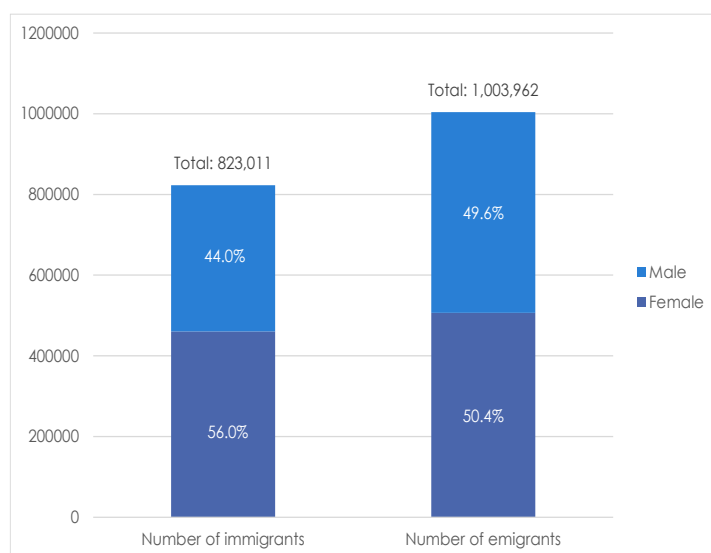
КЉУЧНИ НАЛАЗИ КОНТЕКСТ

Према међународним изворима, у последње две деценије, смањена је имиграција у Србију у односу на врхунац који је достигла 2000. године (977.873 људи).⁸ Подаци Одељења Уједињених нација за економска и социјална питања (*DESA*) указују на то да је средином 2020. године у земљи боравило 823.011 међународних миграната, што представља 9,5 процената укупног становништва земље. Категоризовани подаци показују да је удео жена међу имигрантима (56%) 2020. године био већи од удела који су имали мушкарци (видети Графикон 1). Поред тога, Графикон 2 показује да је 2020. године у погледу старосне структуре, већина имиграната имала између 20 и 64 године (60,1%), па затим следе мигранти старији од 65 година који су чинили 37,2% укупне имигрантске популације.

Новији подаци из Миграционог профила за 2022. годину које је објавила Влада Републике Србије, показују да је међу имигрантском популацијом у Републици Србији 2023. године било највише грађана из Руске Федерација (51,5.8%) и из Народне Републике Кине (14,9%). Влада Републике Србије је 2023. године издала 45.112 одобрења за привремени боравак први пут, при чему је већина издата по основу запошљавања. Овај број је за 29% већи у односу на 2022. годину и 121% већи у односу на 2021. годину.

С друге стране, Србија се суочава са растућом емиграцијом од деведесетих година прошлог века, где је број емиграната 2020. године досегао 1.003.962 људи, што представља 11,5 процената укупног становништва (8,7 милион) према проценама које је урадило *DESA*.⁹ Подаци о емигрантима разврстани према полу показују да су већина емиграната биле жене (50,4%) (видети Графикон 1). Када се упореде подаци о имиграцијама и емиграцијама, види се да је процењена нето миграција у Србији 2022. године била 243 мигранта. Поред тога, подаци Светске банке показују да су личне дознаке примљене 2023. године у Србији чиниле 8,1 проценат БДП.

Графикон 1. Међународне миграције у Србију и из Србије (средином 2020. године)

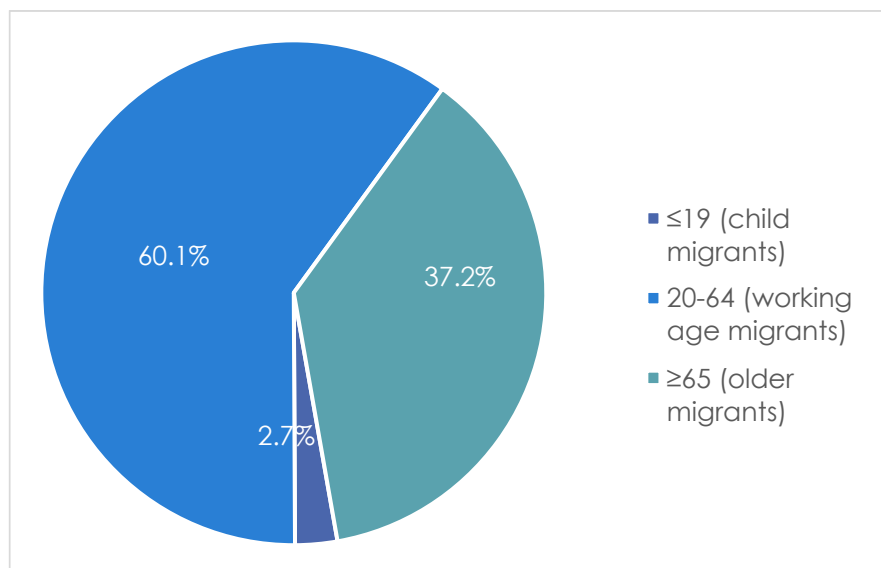

Извор: DESA, [International Migrant Stock 2020](#).

⁸ За више информација посетити [Портал о миграционим подацима](#).

⁹ Миграциони профил РС 2022

Графикон 2. Подаци о мигрантима разврстани према старосним групама (средином 2020. године)

Извор: Портал са подацима о миграцијама, [Укупан број међународних миграната средином 2020. године](#) (DESA, 2020).

1. ПОШТОВАЊЕ МЕЂУНАРОДНИХ СТАНДАРДА И ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА МИГРАНАТА

1.1. Управљање миграцијама: Примери добро развијених области

Од претходне процене на основу *MGI*, Србија је либерализовала приступ тржишту рада за мигранте кроз измене и допуне Закона о запошљавању странаца (2014) и измене и допуне Закона о странцима (2018), које су усвојене у јулу 2023. године. Изменама и допунама Закона о странцима (2018) уведена је јединствена радно-боравишна дозвола (члан 46а) која се може издати ради запошљавања, samozapošljavanja или посебних случајева запошљавања (члан 46д).¹⁰ Јединствена радно-боравишна дозвола замењује претходне две врсте радних дозвола, личну радну дозволу и радну дозволу. Истим законом је прописано да захтев за издавање јединствене дозволе може електронски поднети странац или послодавац у име странца.¹¹

Према новоусвојеним одредбама Закона о запошљавању странаца (2023), право на рад у Србији, без издате јединствене дозволе, могу остварити лица којима је одобрено стално настањење или привремени боравак; којима је одобрен азил или привремена заштита; тражиоци азила и лица којима у периоду од шест месеци након подношења захтева за азил одлука по том захтеву није донета без његове кривице, између осталих (члан 3).¹² Законом се даље прописује да странац има једнака права и обавезе у погледу рада, запошљавања и samozapošljavanja као и држављани Србије (члан 4).

Према претходној процени на основу *MGI* и према члану 3. Закона о здравственој заштити (2019), сваки странац који је стално настањен или привремено борави у Републици Србији има право на здравствену заштиту, док мигранти у ирегуларном статусу имају право на хитну медицинску помоћ. Међутим, српски органи власти, преко државног система који подржавају међународни донатори, обезбеђују бесплатну медицинску помоћ и тим мигрантима, на сва три нивоа здравствене заштите. Такође, у складу са Законом о здравственом осигурању (2019), странац који је засновао радни однос или је радно ангажован у Србији, ако међународним уговором није друкчије одређено, има право на обавезно здравствено осигурање (члан 11), које укључује осигурање за случај болести и повреде ван рада и осигурање за случај повреде на раду и професионалне болести (члан 4). Странци који имају право на легални боравак у Републици Србији, али не испуњавају услове за осигурање из фонда за здравствено осигурање, морају приложити доказ о праву на здравствену заштиту преко приватног здравственог осигурања у складу са ставом 4. члана 43. Закона о странцима (2018, последњи пут ажуриран 2023. године).¹³ На крају, на основу

¹⁰Према члану 10. Закона о запошљавању странаца (2014), посебни случајеви запошљавања се односе на: 1) упућена лица; 2) кретање у оквиру привредног друштва; 3) независне професионалце; 4) оспособљавање и усавршавање.

¹¹За оне којима није потребна виза за улазак у земљу, захтев се подноси или из иностранства или у периоду законитог боравака странца. За оне којима је потребна виза за улазак у земљу, захтев се подноси након уласка у земљу, за време важења визе за дужи боравак по основу запошљавања (члан 46б).

¹²Остали укључују оне који имају право на привилегије и имунитете у складу са потврђеним међународним уговорима; чланове породице члана дипломатско конзуларног представништва; чланове посаде страног брода, односно ваздухоплова итд.

¹³Правилником о одобравању привременог боравака („Службени гласник РС“ бр. 6/2024), чланом 6. прописано је да за стране држављане у Србији, врста доказа о здравственом осигурању зависи од међународних споразума. Они који су из земаља са којима је закључен споразум могу да користе европску картицу здравственог осигурања или сличне исправе. Они који су из земаља са којима Србија нема закључен међународни споразум морају приложити полису здравственог осигурања, доказ о стипендирању, доказ о поседовању новчаних средстава за покривање медицинских трошкова, гаранцију правног или физичког лица у Србији, као и важећу картицу здравственог осигурања Републике Србије. Овај правилник није промењен у односу на претходни закон којим се регулише привремени боравак.

претходне процене *MGI*, према Закону о азилу и привременој заштити (2018), избеглице и лица којима је одобрено право на супсидијарну заштиту,¹⁴ тражиоци азила и лица којима је одобрена привремена заштита¹⁵ имају бесплатан приступ здравственој заштити. Трошкови здравствене заштите тих лица падају на терет буџета Републике Србије.

Ради унапређења интеграције миграната, Комесаријат за избеглице о миграције и Висок комесаријат УН за избеглице су 2020. године израдили брошуру под називом „Информације о начину укључивања у друштвени, културни и привредни живот“. Ова брошура, између осталог, садржи смернице за лица којима је одобрен азил о томе како да своју децу упишу у вртић, основну и средњу школу. У складу са претходном проценом на основу *MGI*, они којима је одобрен привремени боравак или стално настањење, лица без држављанства, лица која су поднела захтев за стицање држављанства и лица којима је одобрен азил, имају право на образовање под једнаким условима као и држављани Србије, укључујући бесплатно предшколско, основно и средње образовање.¹⁶ Тражиоци азила и лица којима је одобрена привремена заштита имају бесплатан приступ основном и средњем образовању.¹⁷ Поред тога, у складу са Стручним упутством за укључивање ученика избеглица и тражилаца азила у образовни систем Министарства просвете, науке и технолошког развоја (2017), тражиоци азила и избеглице се могу уписати у основну школу без доказа о претходно завршеним разредима, већ на основу узраста и претходне провере знања.

Законом о социјалној заштити (2011) обезбеђено је право на социјалну заштиту за стране држављане и лица без држављанства, у складу са међународним уговорима (члан 6). Странац коме је одобрен привремени боравак, односно стално настањење, има право на приступ државном систему социјалне сигурности у складу са законом и међународним уговорима, укључујући право на старосну пензију, породичну или инвалидску пензију, друге врсте социјалног осигурања и социјална давања. Остваривање права зависи од основе бворава (по основу рада или спајања с породицом) и садржаја међународних споразума о социјалном осигурању који су потписани са земљама порекла. Законом о азилу и привременој заштити (2018) прописано је да тражиоци азила и лица којима је одобрен азил или супсидијарна заштита у Србији имају право на социјалну помоћ. Да би детаљније уредило примену овог закона, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања је 2020. године израдило Правилник о социјалној помоћи за лица која траже, односно којима је одобрен азил (2020). Правилником се прописује да се социјална помоћ остварује у виду месечне новчане помоћи коју може остварити лице које не користи смештај који пружају центри за азил и које има приход испод висине новчане социјалне помоћи прописане законом (чланови 2. и 3). Услови се ревидирају на годишњем нивоу, а захтеви за новчану помоћ подносе се центру за социјални рад општине у којој бораве.

Одредбе Закона о странцима (2018) су измењене и допуњене 2023. године у вези са правом на стално настањење за оне којима је одобрен азил. Стално настањење се одобрава странцу који борави у Републици Србији непрекидно дуже од три године по основу одобреног права на азил.

Сва деца рођена у Србији уписују се у матичну књигу рођених и издаје им се извод из матичне књиге рођених на српском језику. У децембру 2020. године, Министарство

¹⁴ Супсидијарна заштита је заштита коју одобрава Републике Србија странцу који би се повратком у државу порекла или државу уобичајеног боравашта сучио са озбиљном неправдом и који не може или не жели да тражи заштиту од те државе, у складу са чланом 25. Закона о азилу и привременој заштити (2018).

¹⁵ Привремена заштита је заштита која се одобрава одлуком Владе у случају масовног прилива расељених лица која се не могу вратити у државу свог порекла или уобичајеног боравашта, у складу са чланом 74. Закона о азилу и привременој заштити (2018).

¹⁶ Према члановима 3. и 4. Закона о основама система образовања и васпитања (2017) и члана 64. Закон о азилу и привременој заштити (2018).

¹⁷ Према члановима 55. и 76. Закона о азилу и привременој заштити (2018).

државне управе и локалне самоуправе, Министарство унутрашњих послова, Министарство здравља, Заштеник грађана и УНХЦР у Србији потписали су „Инструкцију за поступање у случајевима рођења детета чији родитељи немају лична документа ради омогућавања уписа детета у матичну књигу родјених.“ Иако инструкција налаже да родитељи који су странци морају дати на увид своје пасоше (или барем пасош мајке) да би се њихово дете уписало у матичну књигу рођених у Србији, матичне службе у пракси прихватају потврде о упсу у регистар које издаје полиција (без фотографије) у случају да родитељи немају пасош. Поред тога, Законом о држављанству Републике Србије (2004) даје се могућност да дете стекне држављанство рођењем ако су му оба родитеља непозната или непознатог држављанства или без држављанства или ако је дете без држављанства (члан 13).

1.2. Области са потенцијалом за додатни развој

Проширење здравствене заштите на мигранте у нерегуларном статусу једна је од области која се може даље развијати. Иако је у пракси било покушаја кључних националних институција да се обезбеди приступ здравственој заштити на сва три нивоа за све мигранте, Законом о здравственој заштити (2019) признаје се право на здравствену заштиту само за оне којима је одобрен привремени боравак или стално настањење у Србији.

Још једна од области која би се могла још развити јесте унапређење приступа тржишту рада за стране раднике. Србија успоставља потпуно дигитализован и функционалан систем за издавање јединствених радних дозвола и уводи додатни преференцијални систем за запошљавање странаца у складу са уоченим дефицитима на тржишту рада. У августу 2024. године, овај систем није потпуно оперативан, чека се усвајање одлуке о дефицитарним занимањима.

2. ФОРМУЛИСАЊЕ ПОЛИТИКЕ КОРИСТЕЋИ ДОКАЗЕ И ПРИСТУП „УЧЕШЋЕ СВИХ ОРГАНА ВЛАСТИ“

2.1. Управљање миграцијама: Примери добро развијених области

Од претходне процене на основу *MGI*, Влада Србије је успоставила нове међуресорне координационе механизме за миграциона питања на националном нивоу: Координационо тело за спровођење, праћење и евалуацију Стратегије интегрисаног управљања границом у Републици Србији за период 2022–2027. године и Координационо тело за праћење токова економских миграција. Прво поменуто координационо тело је основано 2023. године и, поред активности везаних за координацију, оно је надлежно и да предлаже нове и корективне активности кроз ревизију Акционог плана и оцењује делотворност Стратегије интегрисаног управљања границом (2023). На основу владине одлуке (2023), координационо тело чине представници Министарства унутрашњих послова, Министарства финансија, Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, као и Министарства за европске интеграције, између осталих. Координационо тело за праћење токова економских миграција, оформљено 2020. године, има надлежност да прати спровођење Стратегије о економским миграцијама за период 2021-2027. године (2020). Коначно, 2021. године редефинисан је састав Радне групе за решавање проблема мешовитих миграционих токова¹⁸ коју сада чине представници Министарства одбране, Министарства унутрашњих послова, Министарства рада, запошљавања, бораких и социјалних питања, Министарства спољних послова, Министарства здравља, Министарства за европске интеграције, Комесаријата за избеглице и миграције и Црвеног крста. Радна група је основана са циљем да прати, анализира и разговара о мешовитим миграционим токовима у Србији тако што ће се усредсредити на утврђивање проблема, предлагање мера за решавање тих проблема и усклађивање рада релевантних државних органа и других организација и институција које су укључене у управљање мешовитим миграционим токовима.

Од последње процене на основу *MGI*, усвојене су Стратегија интегрисаног управљања границом у Републици Србији за период 2022-2027. године (2022) и Стратегија економских миграција Републике Србије (2020).¹⁹ Део визије Стратегије економских миграција (2020) укључује и то да је „Република Србија држава у којој се остварују циљеви одрживог развоја уз пуни допринос исељеника, странаца који у њој живе и радно способног становништва које у њој жели да остане.“ Стратегија има за циљ идентификовање најефикаснијих решења за управљање економским миграцијама, а заснована је на низу општих начела, као што су законитост, одговорност, суверенитет, сарадња и кохерентност, поштовање основних људских права и слобода, заједничко деловање и транспарентност. Стратегија обухвата низ тема у вези са феноменом економских миграција, њиховим управљањем, корелацијом миграција и развоја, као и улогом дијаспоре као покретача (локалног) развоја.

Србија је такође оснажила свој систем помагања грађанима који желе да се иселе и онима који желе да се врате у Србију, пружајући им информације о опцијама за регуларне миграције и реинтеграцију. Миграциони сервисни центри свакодневно пружају појединачну помоћ и савете мигрантима и потенцијалним мигрантима о ризицима илегалне миграције и

¹⁸Радна група је формирана 2015. године.

¹⁹У тренутку писања, одвија се припрема додатних стратешких докумената као што је Стратегија за интеграцију повратника по основу споразума о реадмисији, Национална стратегија за решавање питања избеглица и интерно расељених лица, Национални програм за борбу против трговине људима и пратећи Акциони план.

могућностима за запошљавање у оквиру легалних миграција.²⁰ Они упућују појединце на релевантне локалне институције како би развили индивидуална знања и вештине и тиме повећали могућности за запошљавање у земљи и иностранству. Миграциони сервисни центри су првенствено основани као део пројекта *ИОМ-а* 2006. године, али су тек недавно укључени у структуру Националне службе за запошљавање уз подршку немачке развојне агенције *Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit*.²¹ Два нова миграциона сервисна центра отворена су 2023. године у Суботици и Врању.²²

Као што је наглашено у последњој процени, Србија од 2010. године, преко Комесаријата за избеглице и миграције сваке године прикупља и објављује податке о миграцијама у Миграционом профилу Републике Србије где су подаци разврстани по полу. У 2023. години успостављена је нова Радна група за извештавање о управљању миграцијама, која ће такође бити задужена за прикупљање података потребних за израду Миграционог профила. Радном групом председава Комесаријат за избеглице и миграције. Поред тога, Републички завод за статистику објављује податке о унутрашњим миграцијама и последњи извештај је био за 2022. годину.²³ Такође, 2022. године спроведен је најновији попис становништва, домаћинства и станова у Републици Србији. Пописом су прикупљени подаци о унутрашњим миграцијама и интерном расељењу, боравку у иностранству, разлозима за живот у иностранству и броју чланова породице који живе у иностранству.

Републички завод за статистику је такође успоставио интерни механизам да олакша прикупљање података о миграцијама од надлежних државних органа које обрађује и објављује у својим извештајима и у јануару 2023. године потписао је Меморандум о разумевању са Министарством унутрашњих послова ради лакшег протока информација. Србија је 2019. такође успоставила и Јединствени регистар становништва чије је вођење у надлежности Министарства за државну управу и локалну самоуправу, мада овај регистар није још увек у потпуности функционалан.

2.2. Области са потенцијалом за додатни развој

Према члану 3. Закона о планском систему, све јавне политике треба да буду у складу са начелима једнакости и недискриминације. Међутим, усвајање миграционих политика и стратегија које су родно одговорне, област је са потенцијалом за развој.

Постоји и потенцијал да се дефинишу политике које се баве међусобном повезаношћу миграција, ванредних ситуација, климатских промена и деградације животне средине и да се израде планови за одрживи развој којима се узима у обзир и питање мобилности људи.

Србија има транспарентан и приступачан низ прописа у вези са миграцијама, али она нису још увек централизована и налазе се расута на различитим веб-сајтовима државних органа. Странци такође имају приступ веб-сајту *еСтранац*, мада он није потпуно функционалан, у августу 2024. године. Првобитно покренут 2021. године, овај веб-сајт ће пружати електронске визне услуге и информације у вези са визним режимом, укључујући могућност подношења захтева за добијање јединствене радне визе.²⁴

²⁰ Више информација о миграционим сервисним центрима можете пронаћи на [веб-сајту Националне службе за запошљавање](#).

²¹ Мрежу миграционих сервисних центара у Националној служби за запошљавање чине центри у Београду, Бору, Нишу, Врању, Новом Саду, Новом Пазару, Краљеву, Крушевцу и Суботици.

²² Додатне информације о два нова миграциона сервисна центра можете пронаћи на [веб-сајту Развојне сарадње између Немачке и Србије](#).

²³ Погледајте најновији извештај о унутрашњим миграцијама на [веб-сајту Републичког завода за статистику](#).

²⁴ За више информација посетити [веб-сајт еСтранац](#).

3. УКЉУЧИВАЊЕ ПАРТНЕРА КАКО БИ СЕ РЕШАВАЛА МИГРАЦИОНА И СА ЊИМА ПОВЕЗАНА ПИТАЊА

3.1. Управљање миграцијама: Примери добро развијених области

Србија је део неколико регионалних процеса и форума. Као што је истакнуто у првој процени, она је део Будимпештанског процеса,²⁵ Прашког процеса,²⁶ Регионалног савета за сарадњу (РСС),²⁷ као и Регионалне иницијативе за питања миграција, азила и избеглица (MARRI)²⁸. У складу са Споразумом о стабилизацији и придруживању који су Србија и државе чланице ЕУ потписале 2008. године, Србија наставља да ради на усклађивању свог националног законодавства са законодавством ЕУ.

Од последње процене на основу *MGI*, Србија је 2021. године учествовала у Глобалном форуму за избеглице,²⁹ и учествује у Глобалном форуму за миграције и развој и у Мађународном дијалогу о миграцијама. Србија је такође постала члан иницијативе Отворени Балкан, заједно са Албанијом и Северном Македонијом.³⁰ Ова иницијатива је посвећена формалној унутар-регионалној мобилности и земље су потписале Споразум о условима за слободан приступ тржишту рада на Западног Балкану 2021. године. Према ратификованом Споразуму, земље су се договориле да поједноставе административне процедуре између њих за улазак, кретање, боравак и рад држављана. Поред тога, Регионалну канцеларију за сарадњу младих (*RYCO*) су 2016. године основале шест западнобалканских учесника, са циљем подстицања духа помирења и сарадње међу младима у региону кроз програме размене младих³¹.

Србија учествује и у спровођењу регионалних пројеката и активности у вези са управљањем миграцијама. Србија је 2022. године прихватила Декларацију из Скопља и Акциони план за одрживо управљање миграцијама на Западног Балкану за период 2023-2025. годину. У складу са европским путем партнера са Западног Балкана, политиком проширења ЕУ и Пактом ЕУ о миграцијама и азилу, владе су преузеле обавезу да спроводе имиграционе политике које подстичу социјалну инклузију и појединачну интеграцију како би заштитиле најрањивије групе, посебно децу и жене и подржале остваривање права миграната на образовање, рад, стамбено збрињавање и достојанствен живот. Поред тога, органи власти Србије су закључили споразуме о заједничким граничним патролама, заједничким граничним прелазима и помоћи страних представника на границама са земљама у окружењу.

Органи Србије улажу напоре да би се у већој мери укључили представници приватног сектора,

²⁵Од фебруара 2023. године, [Будимпештански процес, који је основан 1993. године](#), броји 51 државу чланицу и 7 држава посматрача.

²⁶ [Прашки процес](#) је успостављен 2009. године као регионални консултативни процес о миграцијама који обухвата 50 европских земаља

²⁷ Основан 2008. године, [РСС](#) броји 46 учесника из југоисточне Европе.

²⁸ [MARRI](#) је основана 2003. године и броји шест учесника: Албанија, Северна Македонија, Босна и Херцеговина, Србија, Црна Гора и Косово (упућивања на Косово разумеће се у контексту Резолуције 1244 (1999) Савета безбедности Уједињених нација).

²⁹ Прочитајте више о обраћању Комесара за избеглице и миграције на Глобалном форуму за избеглице, на [веб-сајту Комесеријата](#).

³⁰ Сарадња преко [Иницијативе Отворени Балкан](#) одвијала се кроз низ састанака, форума и самита током 2019, 2020. и 2021. године

³¹ Прочитај више на [Regional Youth Cooperation Office website](#).

дијаспоре и организација цивилног друштва у процес израде докумената јавне политике и релевантних закона у области миграција. Од успостављања новог система за припрему планских докумената јавних политика, у складу са Законом о планском систему (2018), организације цивилног друштва се кроз јавне позиве које обављује Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог укључују у рад радних група које се формирају са циљем израде предлога докумената јавних политика, као што је Радна група за припрему документа јавне политике која се односи на спречавање и борбу против трговине људима из 2023. године.³² Организације цивилног друштва су укључење и у процесе израде закона тако што током процеса јавних консултација дају коментаре на нацрте закона, на пример на измене и допуне Закона о азилу и привременој заштити у децембру 2022. године и Закона о странцима у марту 2023. године. Слично, Привредна комора Републике Србије (ПКС) неретко је члан радних група које су формиране са циљем израде стратешких докумената у области миграција, као што је Стратегија о економским миграцијама Републике Србије за период 2021-2027. године (2021).

Додатно, удружења послодаваца и различите асоцијације и домаћих и страних представника приватног сектора такође дају своје коментаре и предлоге у оквиру процеса израде закона и успостављања различитих институционалних механизма. На пример, у септембру 2023. године, Програм УН за развој (*UNDP*) и ПКС, уз подршку Швајцарске агенције за развој и сарадњу, представили су нови сазив Пословног савета дијаспоре. Ова иницијатива је део трансформације Пословног савета дијаспоре при ПКС, чији је циљ да се оснажи сарадња између српске дијаспоре и институција и привреде у Србији.³³

3.2. Области са потенцијалом за додатни развој

Пуна операционализација Споразума о слободном приступу тржишту рада у оквиру иницијативе Отворени Балкан успостављањем дигиталне платформе за регистрацију страних радника, има потенцијал за даљи развој. Такође, као што је предвиђено ревидираним Акционим планом за Поглавље 24, постоји прилика за даље преговоре и закључивање билатералних споразума са земљама порекла миграната.

Земља укључује организације цивилног друштва и приватни сектор у израду агенди и спровођење политика у вези са миграцијама, али механизми који ће оснажити њихово учешће у већој мери, посебно када је реч о удружењима из дијаспоре, области су са потенцијалом за даљи развој.

³² Погледајте на пример, позив за учешће на [веб-сајту Министарства за људска и мањинска права и друштвени дијалог](#).

³³ Прочитајте више на [веб-сајту UNDP-a](#).

4. УНАПРЕДИТИ СОЦИО-ЕКОНОМСКУ ДОБРОБИТ МИГРАНАТА И ДРУШТВА

4.1. Управљање миграцијама: Примери добро развијених области

Од последње процене на основу *MGI*, Србија је реформисала свој систем признавања страних школских исправа. Србија је 2018. године усвојила Закон о Националном оквиру квалификација који прописује процедуру и институционални оквир преко којег *ENIC/NARIC* Центар у оквиру Агенције за квалификације признаје школске исправе.³⁴ Осим тога, 2020. године, као део процеса приступања ЕУ, Саветодавна група за Европски оквир квалификација (ЕОК) усвојила је Извештај о повезивању Националног оквира квалификација Републике Србије (НОКС) са Европским оквиром квалификација (ЕОК). То је укључивало и додатни извештај о самопроцени НОКС-а у области високог образовања у односу на Оквир квалификација у Европском простору високог образовања (ОК-ЕПВО). Извештај је сачињен у складу са критеријумима и процедурама које је утврдила Саветодавна група за ЕОК на основу бројних стручно-консултативних састанака са националним партнерима и партнерима из ЕУ. Усвајањем Извештаја о повезивању НОКС-а са ЕОК-ом, успостављена је јасна веза између осам нивоа квалификација Републике Србије и осам нивоа квалификација Европског оквира квалификација.

Србија је формално усвојила мере у вези са правом на заштиту од дискриминације у области запошљавања. Чланом 18, Закона о раду (2005, последњи пут ажуриран 2018. године) забрањена је посредна и непосредна дискриминација лица која траже запослење, као и запослених, с обзиром на расу, боју коже, националну припадност или вероисповест, између осталог. Сличне заштите су прописане чланом 16. Закона о забрани дискриминације (2009, последњи пут ажуриран 2021. године).

Србија има Закон о условима за упућивање запослених на привремени рад у иностранство и њиховој заштити (2015). Овим законом се уређују права запослених који се упућују на привремени рад у иностранство, услови и обавезе послодавца, сарадња органа и организација који обављају послове државне управе и надзор над применом овог закона. Чланом 25. Закона прописано је да Инспекција рада врши надзор над применом овог закона, у сарадњи са другим државним органима, укључујући са дипломатско-конзуларним представништвима. Закон је 2018. године измењен и допуњен како би се смањило административно оптерећење за послодавце који шаљу раднике у иностранство и да би се повећале финансијске казне за компаније које крше овај закон. Као што је истакнуто у претходној процени, према члану 5. Закона о спољним пословима (2007), Министарство спољних послова је надлежно да штити интересе Републике Србије, њених држављана и правних лица у иностранству. Дипломатско-конзуларна представништва обављају послове који укључују пружање помоћи у случајевима повратка и депортације српских држављана.

4.2. Области са потенцијалом за додатни развој

Анкетом о радној снази (Анкета), коју Републички завод за статистику Србије спроводи на кварталном нивоу од 2008. године, прикупљају се подаци о основним карактеристикама радне снаге, који се користе за процену укупне радне снаге у формалним и неформалним секторима у земљи.³⁵ Анкета не укључује конкретно потребу за страним радницима и нема посебно

³⁴Детаљне информације су доступне на [веб-сајту ENIC/NARIC центра](#).

³⁵ [Анкета о радној снази, први квартал 2024. године](#).

осмишљање политике или закона којим би се одговорило на потражњу за страним радницима на тржишту рада. МРЗБСП је 2023. године уз подршку стручњака израдило методологију за прикупљање података о дефицитарним занимањима, али се до августа 2024. још увек није почело са њеном применом. Чланом 16а Закона о запошљавању странаца (2014, последњи пут ажуриран 2023. године) прописује се да је тест тржишта рада „саставни део издавања јединствене дозволе“. Истим чланом је прописано и да Влада актом може да изузме одређене категорије квалификованих странаца из теста тржишта рада на основу дефицитарних занимања, одређених занимања и профила, у зависности од стања на тржишту рада. Међутим, до априла 2024. године, Влада још увек није усвојила такву одлуку. Поред тога, чланом 24. истог закона предвиђена је могућност примене система квота у случају поремећаја тржишта рада, али ова одредба такође није примењена у пракси.

Иако Национална служба за запошљавање прикупља податке који се односе на странце који имају право на рад у Републици Србији, као и податке о странцима који имају права у случају незапослености, не постоји пракса редовног објављивања тих података, али статистички подаци, категоризовани по миграционом статусу, земљи порекла и полу, могу се добити на захтев.

Дознаке се и даље у великој мери достављају неформалним каналима. Међутим, Народна банка Републике Србије води Јединствени регистар корисника новчаних дознака од 1. јуна 2020. године. Овај регистар садржи податке о корисницима новчаних дознака уплаћених преко глобалног сервиса за трансфер новца, али не и о личним трансферима који се шаљу преко банковног рачуна.³⁶ Стратегијом за економске миграције за период 2021-2027. годину (2021) и пратећим акционим планом предвиђене су додатне мере усмерене ка стварању услова за оптимизацију потенцијала дијаспоре кроз формалне токове девизних дознака, повећању утицаја дознака на развој и ка ангажовању дијаспоре на локалном нивоу. До августа 2024. године, те мере се још увек не спроводе.

³⁶Прочитајте више о Јединственом регистру корисника новчаних дознака на [веб-сајту Народне банке Србије](#)

5. ДЕЛОТВОРНО СЕ ПОЗАБАВИТИ ДИМЕНЗИЈАМА КРИЗЕ КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА МОБИЛНОСТ

5.1. Управљање миграцијама: Примери добро развијених области

Од претходне процене, Србија је Законом о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама (2018) успоставила Оквир управљања ванредним ситуацијама. Један од основних начела овог закона јесте начело једнакости и заштите људских права. Чланом 7. овог закона предвиђена је обавеза субјеката система и надлежних органа који спроводе мере и активности за смањење ризика од катастрофа да доследно осигурају заштиту људских права, родну равноправност и узму у обзир заштиту сиромашних, старих, деце, особа са инвалидитетом, избеглих и интерно расељених лица, као и других рањивих група становништва.

У међународном контексту, Република Србија је држава учесница Механизма цивилне заштите Европске уније од 2015. године,³⁷ а има и потписане споразуме са суседним земљама на Западном Балкану о заштити од катастрофа (2021). Србија је потписала сличне споразуме и са Хрватском (2014) и са Кипром (2021). Додатно, Посебна радна група Владе Републике Србије редовно усваја и План реаговања у случају повећаног прилива миграната. План се ажурира два пута годишње. Пракса израде планова успостављена је 2015. године, а актуелни сазив Радне групе за решавање проблема мешовитих миграционих токова, успостављен је одлуком Владе у марту 2021. године.

Као што је истакнуто у претходној процени, државни органи могу да користе многе системе комуникације како би дошли до општег становништва у Србији у случају кризе или катастрофе, нпр. ТВ канале или радио станице са националном фреквенцијом и поруке преко мобилног телефона. Током кризе изазване пандемијом ковида 19, поред јавних канала комуникације, израђен је и посебан веб-сајт где су биле доступне кључне информације. Поред тога, Министарство спољних послова на свом званичном веб-сајту има одељак који је намењен пружању информација грађанима о путовању и иностранство.³⁸ Те информације се редовно ажурирају, а грађани се могу директно обратити и Министарству за додатне информације. Информације, као и евентуалне препоруке општег су карактера и нису обавезујуће. Министарство спољних послова такође редовно објављује важне информације у вези са путовањима на свом званичном веб-сајту, на пример оне у вези са ковидом 19 током пандемије. Поред тога, до априла 2024. године, Србија је имала 75 амбасада и 25 конзулата а 120 земаља се покривају на нерезиденцијалној основи. Конзуларна помоћ је доступна за све држављане, а контакти свих амбасада и конзулата су јавно доступни на веб-сајту Министарства спољних послова.

Од последње процене на основу *MGI*, Република Србија је активирала систем привремене заштите. Чланом 74. Закона о азилу и привременој заштити (2018) предвиђена је могућност одобрења привремене заштите у случају ванредне ситуације „у случају масовног прилива расељених лица која се не могу вратити у државу свог порекла или уобичајеног боравишта ако постоји ризик да због тог масовног прилива није могуће ефикасно спровести сваки индивидуални поступак азила ради заштите интереса расељених лица и других лица која траже заштиту“. Привремена заштита се може одобрити за оне који се не могу вратити у трајне и сигурне услове живота због ситуације која преовладава у њиховој земљи порекла, а нарочито

³⁷Прочитајте више о Механизму цивилне заштите ЕУ на [веб-сајту Европске комисије](#).

³⁸ Пронађите овај одељак на [веб-сајту Министарства спољних послова](#).

лица која су напустила подручје оружаних сукоба или локалног насиља и лица која су у озбиљној опасности од масовног кршења људских права.

Влада Републике Србије је 2022. године усвојила Одлуку о пружању привремене заштите у Републици Србији расељеним лицима која долазе из Украјине. Расељеним лицима из тачке 1. ове одлуке сматрају се: држављани Украјине и чланови њихових породица који су боравили у Украјини; тражиоци азила, лица без држављанства и страни држављани, којима је у Украјини одобрен азил или истоветна национална заштита и чланови њихових породица који су у Украјини имали одобрен боравак; страни држављани који су у Украјини имали одобрено важеће стално настањење или привремени боравак и који се не могу вратити у своју земљу порекла под трајним и дугорочним околностима. Привремена заштита се одобрава и држављанима Украјине и члановима њихових породица који су у време доношења ове одлуке законито боравили у Србији, али којима је право на боравак истекло пре укидања одлуке о привременој заштити. У марту 2024. године, донета је одлука да се заштита продужи до марта 2025. године.³⁹

5.2. Области са потенцијалом за додатни развој

Иако се Законом о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама (2018) прописује се обавеза доношења плана заштите и спасавања, такав план је израђен, али до августа 2024. године још увек није усвојен. Планом се предвиђају мере и активности за спречавање и умањење последица катастрофа; снаге и средства субјеката система смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама; њихово организовано и координирано ангажовање и деловање у ванредним ситуацијама у циљу заштите и спасавања људи, материјалних и културних добара и обезбеђења основних услова за живот. План се припрема на основу процене ризика и садржи и мере цивилне заштите које се односе на евакуацију и збрињавање угрожених и настрадалих, у складу са начелима предвиђеним Законом. План је заснован на начелима заштите, солидарности, транспарентности, спречавања, одговорности, сарадње и правовремене и координисане акцију субјеката у оквиру система заштите и спасавања.

Србија је ратификовала Париски споразум 25. јула 2017⁴⁰. године, али нема стратегију која се односи на решавање последица климатских промена. Израда такве стратегије је била планирана уз подршку пројекта који финансира ЕУ „Стратегија за климатске промене са Акционим планом“ али поцес није окончан. Стратегија за управљање миграцијама (2009) се такође не односи на миграциона кретања проузрокована негативним утицајима климатских промена.

Србија нема јединствену националну развојну стратегију. Стратешки оквир за развој се заснива на преко 110 секторских и вишесекторских стратегија. У августу 2024⁴¹, чека се на усвајање нове стратегије о избеглицама и интерно расељеним лицима, као и на изради Националне стратегије за одрживи развој.

³⁹ Одлука о пружању привремене заштите у Републици Србији расељеним лицима која долазе из Украјине („Службени гласник РС“ бр. 36/2022, 21/2023, и 21/2024)

⁴⁰ For more information, visit the Paris Agreement

⁴¹ У августу 2024. године, нацрт Стратегије је припремљен и прошао је процес јавних консултација. У међувремену, нацрт акционог плана је такође израђен и биће поднет Влади на усвајање заједно са нацртом стратегије.

6. ОБЕЗБЕДИТИ ДА СЕ МИГРАЦИЈЕ ОДВИЈАЈУ НА БЕЗБЕДАН, УРЕЂЕН И РЕГУЛАРАН НАЧИН

6.1. Управљање миграцијама: Примери добро развијених области

Србија је прописала мере којима обезбеђује да се мера лишавања миграната слободе користи само као крајња мера. Према члану 87. Закона о странцима (2018, последњи пут ажуриран 2023. године), странцу се може одредити боравак у прихватилишту за странце у сврху припреме враћања или извршења принудног удаљења. Смештај странца у прихватилиште се одређује уколико се процени да се не могу применити блаже мере (на пример, обавезни боравак странца у одређеном месту, у складу са чланом 93. истог закона). То ће бити случај уколико постоји ризик да странац неће бити доступан надлежном органу ради спровођења принудног удаљења, ако странац избегава или омета припрему за враћање односно принудно удаљење или ако се одреди да боравак странца на територији Републике Србије представља неприхватљив безбедносни ризик. Надлежни орган је прво у обавези да види да ли је могуће применити блажу меру и тек онда одређује боравак у прихватилишту. Надлежни орган је дужан да образложи своје решење да задржи странца и то на језику који странац разуме или се оправдано може претпоставити да га разуме.

Правни основ за смештај странца у прихватилиште такође је дат у члану 78. Закона о азилу и привременој заштити (2018). Њиме је прописано да се решењем Канцеларије за азил, лицу које је у поступку азила може, из одређених разлога, привремено ограничити кретање. Као што је прописано чланом 77. истог закона, кретање се може ограничити, укључујући задржавањем у прихватилишту или одузимањем путне исправе, између осталог и ради „утврђивања идентитета или држављанства, утврђивања битних чињеница, доказа и околности на којима је захтев за азил заснован, а који се не могу утврдити без ограничења кретања тражиоца...“, или ради „заштите безбедности Републике Србије и јавног поретка у складу са законом.“

Од претходне процене, Србија је оснажила своје мере којима обезбеђује заштиту рањивих категорија миграната. Чланом 17. Закона о азилу и привременој заштити (2018) утврђује се начело обезбеђења посебних процесних и прихватних гаранција у поступку азила за оне којима су потребне, укључујући децу без пратње и децу одвојену од оба родитеља или старатеља, особе са инвалидитетом, старија лица и жртве трговине људима. Такве гаранције се дају да би се обезбедило пружање „одговарајуће помоћи“ ради остваривања права и обавеза из овог закона.

Такође, чланом 2. Закона о азилу и привременој заштити (2018) малолетник без пратње се дефинише у складу са појмовним одређењем које произилази из система заштите људских права УН и ЕУ. Њиме је такође прописано начело заштите најбољег интереса малолетног лица (члан 10), одређивање привременог старатеља за малолетно лице без пратње (члан 12), изузеће из убрзаног поступка (члан 40) и посебна права малолетног лица без пратње којем је одобрено право на азил (члан 73). Законом о странцима (2018, последњи пут ажуриран 2023) такође се прописује дефиниција појма малолетника без пратње и укључене су посебне процесне гаранције, посебно у погледу ограничења слободе кретања (члан 92), поступака враћања (члан 75), принудног удаљења (члан 83) и одобравања привременог боравка из хуманитарних разлога (члан 61). Србија је 2016. године донела Стандардне операционе процедуре за заштиту малолетника без пратње. Поред тога, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања је 2018. године такође усвојило Инструкције о начину поступања центра за социјални рад, органа старатељства, у реализацији смештаја малолетних миграната/ избеглица без пратње.

Од последње процене на основу MGI, Србија је посветила значајну пажњу изради и спровођењу мера усмерених на поновно привлачење својих држављана који су мигрирали у иностранство. Стратегија о економским миграцијама (2020) укључује циљеве чија је сврха да се оснажи сарадња између дијаспоре и Србије (Посебан циљ 4) и „стварање услова за праћење, подстицање и подршку циркуларним и повратним миграцијама“ (Посебан циљ 5). Такође, чланом 21ђ Закона о порезу на доходак грађана (2001, последњи пут ажуриран 2023) и чланом 45г Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање (2004, последњи пут ажуриран 2023) прописује се право на пореску олакшицу од 70% за држављанина Србије који живи ван земље дуже од три године, која заснива радни однос са домаћим послодавцем на радном месту за које је потребно посебно стручно образовање, на зараде у трајању од 5 година, под условом да има мање од навршених 40 година живота, да живи ван Србије ради даљег школовања, односно стручног усавршавања. има месечну зараду већу од 145.104 динара и да се настани у Србији као порески резидент. Кабинет председнице Владе Републике Србије такође подржава рад „Тачке повратка“, организације која подржава повратнике да се врате у Србију.⁴² Кроз пројекте и програме, Тачка повратка помаже развијање пословних идеја на локалном нивоу, помаже у размени и пројектима сарадње између научне и академске заједнице, подстицајући тиме боље везе између Србије и дијаспоре.

6.2. Области са потенцијалом за додатни развој

Србија ради на изради нове апликације за граничну контролу која укључује провере издатих виза, али у августу 2024. година, она још увек није оперативна. Као што је истакнуто у претходној процени, тренутно не постоји свеобухватан систем преко кога би имиграционе власти, Министарство унутрашњих послова и друга министарства, пратили прекорачења визе. Не постоји могућност да полицијски службеник на граничном прелазу електронски провери да ли дато лице има основ за боравак у Србији.

Влада је почела и са развојем свеобухватног електронског система за издавање виза, али у августу 2024. године, он још увек није оперативан. Захтеви за визу могу се поднети у папиру амбасади или конзулату Републике Србије у иностранству. Онлајн захтеви се могу поднети само за издавање визе типа Д по основу запошљавања.⁴³

Србија је предузела одређене кораке ка изради система за борбу против трговине људима и заштиту жртава, али је Стратегија за сузбијање и спречавање трговине људима која је важила од 2017. до 2022. године, сада истекла. Нови национални програм и пратећи акциони план усвојени су у марту 2024. године. Национални програм се надовезује на претходну стратегију и заснива се на приступу 4П.⁴⁴ Доношење ових докумената је важно јер представља наставак регулација ове области кроз усвајање јавне политике, али пуно спровођење ових докумената јавне политике је од суштинског значаја, нарочито спровођење мера које се односе на доношење Закона о сузбијању трговине људима.

Ипак, као што је истакнуто у претходној процени, Центар за заштиту жртава трговине људима објављује месечне статистичке податке⁴⁵ и годишње извештаје о раду, а Влада и даље именује

⁴² Прочитати више о „Тачки повратка“ на њиховом веб-сајту или погледати њихове [Водич за повратнике](#) објављен 2021. године

⁴³ Онлајн захтеви за издавање визе типа D могу се поднети преко [електронске услуге Србије е-Конзулат](#).

⁴⁴ Можете прочитати више о приступу 4П у погледу трговине људима у [Приручнику ИОМ-а „Основе управљања миграцијама“](#).

⁴⁵ Месечни извештаји са подацима се могу пронаћи на [веб-сајту Центра за заштиту жртава трговине људима](#).

Националног координатора за борбу против трговине људима (први пут именован 2017. године, а последњи пут 2022. године). Такође, Влада је 2023. године именовала чланове Савета за борбу против трговине људима. Канцеларија за координацију активности у борби против трговине људима ради у оквиру Кабинета директора полиције, Дирекција полиције Министарства унутрашњих послова и обавља стручне послове у вези са борбом против трговине људима, у име Савета. Она такође активно учествује у активностима борбе против трговине људима, спроводи их и прати, у складу са стратешким документима, као што је Национални програм и пратећи Акциони план за период 2024-2026. година (2024).

Процес Индикатора управљања миграцијама (MGI)

1. **Покретање процеса MGI** - Први корак у процесу је објашњавање кључним представницима владе шта обухвата MGI, како би се обезбедило потпуно разумевање пројекта и добила њихова пуна подршка.
2. **Прикупљање података** - Други корак у процесу је започињање прикупљања и анализе података, на основу око 100 индикатора који су засновани на шест димензија Оквира за управљање миграцијама (MiGOF). На основу анализе резултата израђује се профил управљања миграцијама, који се затим доставља представницима владе на разматрање.
3. **Међуминистарске консултације** - Трећи корак у процесу је организовање међуминистарских консултација, током којих сва релевантна министарства и други заинтересовани актери разматрају добре праксе и главне области које би, на основу нацрта профила управљања миграцијама, могле да се додатно унапреде, као и приоритете за даљи рад. То је такође прилика да учесници дају своје коментаре и предлоге на нацрт профила.
4. **Објављивање извештаја** - Након што се профили управљања миграцијама финализују и добију потврду од стране представника владе, они се објављују на Порталу за податке о миграцијама и Платформи за публикације Међународне организације за миграције (IOM).

Након процене на основу MGI

IOM жели да се захвали Влади Републике Србије на ангажовању у овом процесу. IOM се нада да ће резултати ове процене допринети томе да Влада оснажи своје управљање миграцијама у ширем смислу. Након процене на основу MGI, препоручује се следеће:

1. Извештај о MGI може се користити као извор информација при креирању политика, уз подршку IOM-а (по жељи)
2. Налази могу допринети активностима изградње капацитета, што се може повезати са другим иницијативама IOM-а.
3. Накнадна процена се може обавити после три године, како би се проверило да ли је остварен напредак.
4. Владе могу да размењују најбоље праксе и иновативна решења са другим владама које су спровеле процес MGI.

КЉУЧНИ ИЗВОРИ

Влада Републике Србије

[Закон о доприносима за обавезно социјално осигурање](#) из 2004.

[Закон о раду](#) из 2005.

[Устав Републике Србије](#) из 2006.

[Закон о спољним пословима](#) из 2007.

[Закон о забрани дискриминације](#) из 2009.

[Закон о дијаспори и Србима у региону](#) из 2009.

[Стратегија реинтеграције повратника по основу споразума о реадмисији](#) из 2009.

[Закон о управљању миграцијама](#) из 2012.

2012 - [Влада Републике Србије, Уредба о мрежи установа социјалне заштите](#)

[Центар за заштиту жртава трговине људима](#)

[Закон о запошљавању странаца](#) из 2014.

[Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Хрватске о сарадњи у заштити од природних и других катастрофа](#) из 2014.

2015 - [Национална стратегија за решавање питања избеглица и интерно расељених лица](#)

[Закон о условима за упућивање запослених на привремени рад у иностранство и њиховој заштити](#) из 2015.

2016 - [Стандардне оперативне процедуре за заштиту деце избеглица и миграната](#)

2017 - [Стратегија превенције и сузбијања трговине људима, посебно женама и децом и заштите жртава за период од 2017. до 2022. године](#)

[Закон о основама система образовања и васпитања](#) из 2017. године

[Закон о високом образовању](#) из 2017.

[Влада Републике Србије, Стратегија превенције и сузбијања трговине људима за период 2017 - 2022. године](#) из 2017.

[Одлука о образовању Савета за борбу против трговине људима](#) из 2017.

[Информација о укључивању у друштвени, културни и привредни живот](#) из 2017. године
[Стручно упутство за укључивање ученика избеглица/тражилаца азила у систем образовања и васпитања, у оквиру Министарства просвете. Није доступно онлајн.](#)

[Закон о азилу и привременој заштити Републике Србије](#) из 2018.

[Закон о странцима Републике Србије](#) из 2018.

[Закон о граничној контроли](#) из 2018.

[Закон о Националном оквиру квалификација Републике Србије](#) из 2018.

[Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама](#) из 2018.

[Закон о здравственом осигурању](#) из 2019.

[Закон о здравственој заштити Републике Србије](#) из 2019.

[Одлука о оснивању Координационог тела за праћење токова из области економских миграција у Републици Србији](#) из 2019.

[Закон о централном регистру становништва](#) из 2019.

[Стратегија о економским миграцијама за период 2021-2027. година](#) из 2020.

[Уредба о саставу, начину и организацији рада штабова за ванредне ситуације](#) из 2020.

2020 - [Инструкција за поступање у случајевима рођења детета чији родитељи немају лична документа ради уписа детета у матичњу књигу родјених](#)

[Закон о држављанству Републике Србије](#) из 2004.

[Закон о потврђивању Споразума о условима за слободан приступ тржишту рада на Западног Балкану](#) из 2021.

[Закон о потврђивању Споразума о условима за слободан приступ тржишту рада на Западног Балкану](#) из 2021.

Одлука о Образовању Радне групе за решавање проблема мешовитих миграционих токова из 2021.

Споразум о условима за слободан приступ тржишту рада на Западног Балкану из 2021.

Одлука о Образовању Радне групе за решавање проблема мешовитих миграционих токова из 2021. [Службени гласник Републике Србије, бр.19 од 5. марта 2021.](#)

Споразум о сарадњи земаља Западног Балкана у области узајамног признавања диплома и научних звања које издају високошколске и друге овлашћене установе из 2022.

Закон о потврђивању Споразума о сарадњи у заштити од катастрофа на Западном Балкану из 2021.

Одлука о пружању привремене заштите У Републици Србији расељеним лицима која долазе из Украјине из 2021.

2022. Стратегија интегрисаног управљања границом у Републици Србији за период 2022-2027.

2022 - Стратегија превенције и заштите од дискриминације за период од 2022. до 2030. године

2022 - Акциони план за спровођење Стратегије превенције и заштите од дискриминације за период од 2022. до 2023. године

2023 - Одлука о образовању Координационог тела за спровођење, праћење и евалуацију Стратегије интегрисаног управљања границом у Републици Србији за период 2022–2027. године

[Миграциони профил Републике Србије за 2023. годину.](#)

ВЕБ-САЈТОВИ ДРЖАВНИХ ОРГАНА:

- [Влада Републике Србије](#)
 - Влада Републике Србије, Министарство спољних послова, [Управа за сарадњу са дијаспором и Србима у региону](#)
 - Влада Републике Србије, Министарство за европске интеграције
 - Влада Републике Србије, [Министарство унутрашњих послова, званичан веб-сајт](#)
 - Влада Србије, [Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог](#)
 - Влада Републике Србије, [Народна Банка Републике Србије](#)
 - Влада Републике Србије, [Национална служба за запошљавање](#)
 - Влада Републике Србије, [Агенција за квалификације](#)
 - Влада Републике Србије, [Е- СТРАНАЦ Портал](#)
 - Влада Републике Србије, [веб-сајт о ковиду 19](#)
 - Влада Републике Србије, [Републички завод за статистику](#)
 - Влада Републике Србије, Министарство унутрашњих послова
- 2023 - [Извештај о спровођењу Акционог плана за Поглавље 24](#)
- Влада Републике Србије, Републички завод за статистику
- 2022 - [Попис становништва, домаћинства и станова у Републици Србији](#)

ОСТАЛИ КОРИШЋЕНИ ИЗВОРИ:

2023, Меморандум о раумевању који су потписали Министарство унутрашњих послова Републике Србије и Републички завод за статистику, није доступан онлајн.

ВЕБ-САЈТ АСТРЕ

[Информације о СОС линији](#)

Европска фондација за обуке

2021- [Национални оквир квалификација Републике Србије](#)

Група 484

2019 - [Изазови у систему азила и миграција](#)

Међународна организација за миграције

2022 - [Новоусвојена Декларација из Скопља крчи пут одрживом управљању миграцијама на Западном Балкану](#)

MARRI

2023 - [Декларација са регионалног форума MARRI](#)

ВЕБ-САЈТ УНХЦР-а

[UNHCR за централну Европу](#)

UNDP СРБИЈЕ

2023- [Представљен нови сазив Пословног савета за дијаспору](#)

Стателесс Јоурнеу

[Преглед информација: Апатридија и избеглице у Србији](#)

Веб-сајт Регионалне канцеларија за сарадњу младих

[Регионална канцеларија за сарадњу младих](#)

Веб-сајт Регионалног програма стамбеног збрињавања

2023 - [Регионални програм стамбеног збрињавања](#)

Веб-сајт: Тачка повратка

[Тачка повратка](#)